

ВИКОРИСТАННЯ МЕЛІСИ ДЛЯ ЛІКУВАННЯ НЕРВОВИХ РОЗЛАДІВ

Олефіренко Анна Сергіївна

Максименко Анастасія Володимирівна

Тихонова Людмила Володимирівна

к. мед. н., доцент кафедри неврології
Харківський національний медичний університет

Препарати, створені на основі рослинних компонентів, широко використовуються у лікарській практиці для лікування різноманітних захворювань. Разом з тим, компоненти рослинних препаратів можуть мати різний ефект, викликати пригнічення або стимуляцію виділення нейромедіаторів та ферментів. Крім того, біомолекули рослин можуть взаємодіяти з рецепторними ділянками, впливати на іонні канали в центральній нервовій системі та зв'язуватись з різними типами рецепторів. Отже, важливість досліджень впливу рослин на організм людини не викликає сумнівів і потребує подальших наукових розвідок щодо поглиблення знань стосовно механізмів дії рослинних препаратів.

Серед рослинних препаратів особливою довірою користуються такі, що мають заспокійливий або снодійний ефект. Одним із таких препаратів є меліса (лат. *Melissa officinalis*), яка зростає на всій території України, широко розповсюджена і користується популярністю.

Меліса використовується для лікування широкого спектру захворювань, включаючи проблеми шлунково-кишкового тракту, серцево-судинні захворювання, неврологічні та психічні розлади[1]. Її листя містять біологічно активні сполуки:

- ефірна олія, основною складовою якої є цитраль;
- дубильні речовини;
- органічні кислоти, такі як кавова, бурштинова, хлорогенова;
- тритерпенові кислоти;
- розмаринова кислота;
- вітаміни та мінерали[2].

А. Буніхі (Amina Bounihi), Г. Хаджадж (Ghizlane Hajja), Р.Альнамером (Rachad Alnamer), Я.Черром (Yahia Cherrah) та А. Зеллу (Amina Zellou) проводили дослідження щодо протизапальної активності листя меліси з використанням карагенана у щурів, які мали експериментальний набряк задньої лапи, викликаний травмою. Ефірне масло меліси показало суттєве зменшення й пригнічення набряку, викликаного карагенаном, через 6 годин. Автори дійшли висновку, що ефірне масло меліси має потенційну протизапальну активність, і

підтвердили доцільність використання цієї рослини при лікуванні різних захворювань, пов'язаних із запаленням та біллю[3].

Спазмолітичний вплив цитраля, який є компонентом меліси, був предметом досліджень Рамачандрана Чітра Деві (Ramachandran Chitra Devi), Сі Муй Сіма (Si Mui Sim), та Росна Ісмаїла (Rosnah Ismail). Автори вивчали вплив цитраля на активність вісцеральних гладких м'язів клубової кишки кроликів. У зазначеній роботі підтверджено, що цитраль, який є одним із основних компонентів ефірних олій, має антагоністичний ефект щодо кальцію - кальцій є важливим вторинним посередником іонного струму і необхідним для передачі імпульсів на постсинаптичні мембрани. Цитраль блокує вихід кальцію та зменшує передачу імпульсів, що й підтверджує антиноцицептивну та спазмолітичну дію меліси[4].

Крім того, важливим біоактивним компонентом меліси є розмаринова кислота. У роботі [5] авторський колектив вивчає потенціал розмаринової кислоти проти кількох розладів центральної нервової системи, починаючи від нейропсихологічного стресу та епілепсії до нейродегенеративних захворювань, таких як хвороба Альцгеймера, хвороба Хантінгтона, хвороба Паркінсона, деменція з тільцями Леві та бічний аміотрофічний склероз. Дослідники підтвердили нейропротекторний потенціал зазначеної кислоти на багатьох клітинних і тваринних моделях, а також у клінічних дослідженнях. Отже, розмаринова кислота, яка входить до складу меліси, характеризується антиоксидантною активністю, що має важливе значення для захисту нервової системи від нейрозапалення[5].

Таким чином, меліса має доведені протизапальні, антиоксидантні, нейропротекторні, спазмолітичні та антиноцицептивні властивості. Ця рослина може бути ефективним засобом для зниження стресу та збудження, полегшення симптомів депресії, панічних атак та безсоння, а також для лікування інших розладів нервової системи.

Список літератури

1. Zam W, Quispe C, Sharifi-Rad J, López MD, Schoebitz M, Martorell M, Sharopov F, Fokou PVT, Mishra AP, Chandran D, Kumar M, Chen JT, Pezzani R. An Updated Review on The Properties of *Melissa officinalis* L.: Not Exclusively Anti-anxiety. *Front Biosci (Schol Ed)*. 2022 Jun 7;14(2):16. doi: 10.31083/j.fbs1402016. PMID: 35730441

2. Журавель І. О. Меліса. Фармацевтична енциклопедія. URL: <https://www.pharmencyclopedia.com.ua/article/1377/melisa> (дата звернення: 18.02.2024).

3. Amina Bounihi, Ghizlane Hajjaj, Rachad Alnamer, Yahia Cherrah, Amina Zellou, "In Vivo Potential Anti-Inflammatory Activity of *Melissa officinalis* L. Essential Oil", *Advances in Pharmacological and Pharmaceutical Sciences*, vol. 2013, Article ID 101759, 7 pages, 2013. <https://doi.org/10.1155/2013/101759>

4. Devi RC, Sim SM, Ismail R. Spasmolytic effect of citral and extracts of *Cymbopogon citratus* on isolated rabbit ileum. *J Smooth Muscle Res.* 2011;47(5):143-56. doi: 10.1540/jsmr.47.143. PMID: 22104376.

5. Ravaria P, Saxena P, Laksmi Bs S, Ranjan V, Abidi SWF, Saha P, Ramamoorthy S, Ahmad F, Rana SS. Molecular mechanisms of neuroprotective offerings by rosmarinic acid against neurodegenerative and other CNS pathologies. *Phytother Res.* 2023 May;37(5):2119-2143. doi: 10.1002/ptr.7825. Epub 2023 Apr 4. PMID: 37014255.